

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΣΧΙΝΑ**

Σε ποια ερώτηση υπάρχουν απαντήσεις;

ΜΙΣΣΕΛ ΦΑΪΣ
Lady Cortisol

Εκδ. Πατάκης, σελ. 126

Μια γυναίκα απαντάει στις εξαντλητικές ερωτήσεις ενός απρόσωπου, απροσδιόριστου άνδρα. Την ατέρμονη συνεδρία ερωτώντος και ερωτώμενης παρακολουθεί ένας επίσης απροσδιόριστος αφηγητής, που δίνει τον τόνο και τον ρυθμό, σαν τυμπανιστής, σε έναν πλου απρόβλεπτο, σε ταραγμένα νερά. Πάνω σ' αυτά τα τρία πρόσωπα δομείται το καινούργιο βιβλίο του Μισέλ Φάις, που κι αυτό έχει γεννηθεί από την κοινή μήτρα της πεζογραφίας του, τον σκιοινοτενή, παραληρηματικό μονόλογο. Κι εδώ, αρχίζει το αίνιγμα. Ποια είναι αυτή η γυναίκα, ποιο το πρόσωπό της; Είναι μια ύπαρξη που περιπλανιέται «στην έρημο του ερωτάν», αναγκασμένη να απαντά γιατί αλλιώς θα υποκύψει στον εαυτό της και θα υποστεί όλες τις πιθανές παρενέργειες που συνδέονται με το όνομά της – λαιδη Κόρτιζολ; Και ποιος είναι ο άνδρας που την ανακρίνει, στεγνός, άκαμπτος, επαγγελματικός, ανεπηρέαστος από τις παρεκκλίσεις και τα λοξοδρομίσματά της, σαν να ακολουθεί κατά γράμμα ένα αυστηρό ερωτηματολόγιο, χωρίς ποτέ να μπαίνει στον πειρασμό να συμβαδίσει με τον δικό της ρυθμό, αλλά επαναφέροντάς την κάθε φορά, «με την ακύμαντη φωνή του», την «παγερή χροιά του», στη στενωπό που οροθετούν οι καταγιστικές ερωτήσεις του; Τι είναι αυτός ο άνδρας; Ψυχαναλυτής, ουδέτερος, αποστειρωμένος, in absentia; Ανακριτής-αρχαιοθέτης; Εργοδότης, καλλιτέχνης που αναζητεί έμπνευση, τυραννικός εραστής, παράξενος ερευνητής που τη χρησιμοποιεί ως πειραματόζωο σε κάποιο ανεξιχνίαστο πείραμα, πατέρας, Θεός, ίσως;

Ή μήπως μια συνείδηση που εμμέσως τύπτει, εγκαλεί, αφυπνίζει;

Γιατί η συνεδρία τους δεν είναι συνομιλία. Δεν έχει δούναι και λαβείν, δεν προσφέρει την απόλαυση ή την ειρήνη της συμβιωτικής λεκτικής ανταλλαγής. Απόσταση ανάμεσα σ' αυτόν που ρωτάει και σ' αυτόν που απαντάει δεν υπάρχει. Εξάλλου, εκτός ψυχανάλυσης, ανάκρισης, πειραματισμού, παραισθητικής εμπειρίας, σε καμιά ερώτηση δεν υπάρχουν απαντήσεις. Το συνομιλείν, το διαλέγεσθαι έχει πεθάνει. Σε μια εποχή αδιάκοπου λήρου, όπου οι πάντες ερωτούν και οι πάντες απαντούν, συνήθως ερήμην της ερώτησης και εν πλήρη αδιαφορία για την απάντηση, κανείς δεν ενδιαφέρεται για κανέναν και κανείς δεν έχει τίποτα να ανταλλάξει με κανέναν. Και επιπλέον, οι ερωτήσεις που θέτουμε προς τον Άλλον, συνήθως είναι ερωτήσεις εις εαυτόν. «Κωλώνω να ρωτήσω τον εαυτό μου και ρωτάω εσένα», λέει ο αφηγητής. «Απάντηση δι' αντιπροσώπου. Παίρνω το χέρι σου και το βουτάω εκεί που φοβάμαι να βουτήξω το δικό μου».

Ένας άνδρας, λοιπόν, έχει απέναντί του μια γυναίκα. Η σχέση τους είναι εκ των πραγμάτων σχέση εξουσίας. Η ερωταπόκριση είναι, έτσι κι αλλιώς, μια τεχνική ελέγχου. «Όλες οι ερωτήσεις στον ερωτώντα καταλήγουν», λέει σε κάποιο σημείο ο αφηγητής.

Όμως η υπεροχή και η εξουσία, συμπεριλαμβανομένης και της ταυτότητας ως εξουσίας, είναι ουσιασώς ανάπηρα, εξαρθρωμένα, εξαρχής υπονομευμένα στη μυθοπλασία του Φάις. Όσο για την εξουσία της ταυτότητας κι αυτή καταπίπτει, καθώς η γυναίκα αφήνεται στο εξομολογητικό μάελοstrom που την παρασύρει, αδιάκοπα μετατοπιζόμενη και ιλιγγιωδώς περιδινούμενη από τη μια διάθεση στη διαμε-

τρικά αντίθετη, από το ένα προσωπίο στο επόμενο, από το ένα όνομα στο άλλο, όλα τους προσωπίδια ενός συμπτώματος από τα πολλά που προκαλεί η υπερέκκριση της κορτιζόλης της ορμόνης του άγχους, του πανικού και της κατάθλιψης.

Πάντως η ανωνυμία της ηρωίδας –ή τα πολλά της ονόματα, που είναι το ίδιο-όσο κι αν επηρεάζει τόσο το δικαίωμα για ταυτότητα όσο και την οδό προς την ταυτότητα, δίνει στον συγγραφέα τη δυνατότητα να έρθει αντιμέτωπος με τους δικούς του σημαντικούς Άλλους. Υιοθετώντας τη γυ-

ναικεία θέση, ο Μισέλ Φάις απομακρύνεται από την αποκλειστική εστίαση στον εαυτό του και παρ' ότι αυτοβιογραφούμενος, όπως στα περισσότερα έργα του, απομακρύνεται από το Εγώ και ανοίγεται άλλη μία φορά στην ετερότητα. Όσο για τη θεατρική δομή της νουβέλας του, αυτή παρέχει στον συγγραφέα τη δυνατότητα να μιλήσει χρησιμοποιώντας μια ανωνυμία που δεν είναι προσωπική, αλλά δεικτική: Εκείνη.

